

UCHWAŁA NR XXVII/149/2021

RADY POWIATU SEJNEŃSKIEGO

z dnia 21 maja 2021 r.

w sprawie przyjęcia Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021-2023

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3, 3a, 4 i art. 9 ust. 1, oraz art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 920), oraz art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821, z 2021 r. poz. 159). Rada Powiatu Sejneńskiego uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021-2023, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Sejneńskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Ryszard Grzybowski

Załącznik

do Uchwały nr XXVII/149/2021

Rady Powiatu Sejneńskiego

z dnia 21 maja 2021 r.

**POWIATOWY PROGRAM
ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
NA LATA 2021 - 2023**

Sejny 2021 r.

I. Wstęp

Zgodnie z art. 180 pkt. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.) do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3- letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

Systemem pieczy zastępczej jest to zespół osób, instytucji oraz działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Zgodnie z ustawą piecza zastępcza zapewnia pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka- opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym.

Jednostkami organizacyjnymi wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej są jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego wykonujące zadania w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, placówki wsparcia dziennego, organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, placówki opiekuńczo wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne, ośrodki adopcyjne oraz podmioty, którym zlecono realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wyraźnie podzieliła kompetencje pomiędzy samorząd gminny i powiatowy. Do zadań własnych gminy należy praca z rodziną biologiczną, a organizowanie pieczy zastępczej należy do powiatu. Zadania powiatu w zakresie pieczy zastępczej wykonuje starosta za pośrednictwem powiatowego centrum pomocy rodzinie oraz organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Zgodnie z Zarządzeniem Starosty Sejneńskiego Nr 20/11 z dnia 10 listopada 2011r. na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu Sejneńskiego wyznaczone zostało Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sejnach.

W celu usprawnienia realizacji zadań nałożonych w/w ustawą należy realizować powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej. Pierwszy program opracowany został w roku 2012 wraz z wejściem w życie w/w ustawy i obowiązywał do końca 2014r. Kolejny program został opracowany i wdrożony w 2015 roku i obowiązywał do końca 2017 r. Kolejny opracowany został w roku 2018 i utracił ważność z końcem roku 2020. W związku z powyższym zachodzi konieczność wdrożenia programu na kolejne trzy lata tj. 2021-2023.

W programie wskazano na konieczność podjęcia działań profilaktycznych rozwijających i wspierających rodzinną pieczę zastępczą oraz usamodzielniających się wychowanków. Jak również podjęcie działań nakierowanych na rozwój rodzinnej pieczy zastępczej w tym pozyskanie kandydatów na rodziców zastępczych.

Niniejszy program uwzględnia zestawienie potrzeb w zakresie systemu pieczy zastępczej zawarte w składanym corocznie Zarządowi Powiatu Sejneńskiego sprawozdaniu z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sejnach.

II. Podstawy prawne programu:

Działania w zakresie rozwoju pieczy zastępczej, w tym zadania wskazane w niniejszym Programie, podejmowane są i realizowane w oparciu o następujące przepisy i dokumenty:

- 1) Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.);
- 2) Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.);
- 3) Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 920 z późn. zm.);
- 4) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 r. Nr 292, poz. 1720).

III. Analiza problemów opiekuńczo wychowawczych Powiatu Sejneńskiego.

Długotrwała bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych często w połączeniu z innymi problemami w rodzinie np. alkoholizm czy przemoc niejednokrotnie staje się przyczyną odebrania dzieci z pod opieki rodziców biologicznych i organizowania im pieczy zastępczej. Pojawia się problem sieroctwa społecznego, czyli problem dzieci, które w wyniku różnorodnych dysfunkcji swojej rodziny nie są otoczone odpowiednią opieką rodzicielską, zaniedbane wychowawczo, a więzi emocjonalne zostają zerwane.

Wspieranie rodzin przejawiających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych należy do zadań własnych gminy i ma na celu podejmowanie planowych i zintegrowanych działań przywracających rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji. Wspieranie rodziny może być prowadzone w formie pracy z rodziną, pomocy w opiece i wychowaniu organizowanych przez:

- 1) instytucje i podmioty działające na rzecz dziecka i rodziny,
- 2) placówki wsparcia dziennego,
- 3) rodziny wspierające.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych wójt zapewnia wsparcie, które polega w szczególności na:

- 1) analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
- 2) wzmocnieniu roli i funkcji rodziny;
- 3) rozwijaniu umiejętności opiekuńczo- wychowawczych rodziny;
- 4) podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
- 5) pomocy w integracji rodziny;
- 6) przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
- 7) dążeniu do reintegracji rodziny.

Praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie:

- 1) konsultacji i poradnictwa specjalistycznego;
- 2) terapii i mediacji;
- 3) usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych;
- 4) pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego;
- 5) organizowania dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji.

Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. W przypadku gdy ośrodek pomocy społecznej poweźmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Po przeprowadzeniu wywiadu, pracownik socjalny dokonuje analizy sytuacji rodziny. Jeżeli z przeprowadzonej analizy, wynika konieczność przydzielenia rodzinie- asystenta rodziny, pracownik socjalny występuje do kierownika ośrodka pomocy

społecznej z wnioskiem o jego przydzielenie. Po otrzymaniu wniosku, kierownik ośrodka pomocy społecznej:

- 1) przydziela rodzinie asystenta rodziny albo
- 2) występuje do jednostki organizacyjnej gminy, która organizuje pracę z rodziną, o przydzielenie rodzinie asystenta rodziny albo
- 3) występuje do podmiotu, któremu gmina zleciła realizację pracy z rodziną na podstawie art. 190, o przydzielenie rodzinie asystenta rodziny.

Praca z rodziną powinna być prowadzona również w sytuacji czasowego umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, w celu jak najszybszego umożliwienia powrotu dziecka do rodziny biologicznej.

W celu określenia skali problemu dotyczącego bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych wśród rodzin zamieszkałych na terenie powiatu sejneńskiego zwrócono się do ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu o przekazanie danych określających liczbę rodzin objętych wsparciem z uwagi na powyższy problem na przestrzeni trzech kolejnych lat.

Tabela nr 1. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych - rodziny objęte wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sejnach w latach 2018-2020.

ROK	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sejnach			
	Liczba rodzin przeżywających trudności w sprawach opiekuńczo wychowawczych		Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodzinach
2018	7	20	0	0
2019	9	24	3	9
2020	7	21	2	6
RAZEM:	23	65	5	15

Źródło: Dane z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sejnach

Z powyższego zestawienia wynika, iż w przypadku mieszkańców Miasta Sejny na przestrzeni trzech ostatnich lat niewielka liczba rodzin zmagająca się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi wobec dzieci. Liczba rodzin objętych wsparciem ośrodka nie przekraczała

10 rodzin w skali roku (łącznie 23 rodziny na przestrzeni 3 lat). Analizując liczbę dzieci w rodzinach uznać można, że z trudnościami w sprawach opiekuńczo wychowawczych zmagają się rodziny wielodzietne (na przestrzeni 3 lat w rodzinach przebywało łącznie 65 dzieci). Rodziny przeżywające trudności objęte zostały wsparciem asystenta rodziny począwszy od roku 2019. Opieką asystenta objęte zostały wówczas zaledwie 3 rodziny z 9 które zmagają się wówczas z problemami opiekuńczo wychowawczymi. W roku 2020 wsparciem asystenta objęte zostały 2 rodziny z 7.

Tabela nr 2. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych - rodziny objęte wsparciem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krasnopolu w latach 2018-2020.

ROK	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krasnopolu			
	Liczba rodzin przeżywających trudności w sprawach opiekuńczo wychowawczych		Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodzinach
2018	4	11	7	18
2019	3	7	1	4
2020	1	4	1	4
RAZEM:	8	22	9	26

Źródło: Dane z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krasnopolu

Analizując powyższe dane zauważyć należy, że w przypadku mieszkańców Gminy Krasnopol również niewiele rodzin zmagają się z trudnościami opiekuńczo wychowawczymi. W roku 2018 wsparcia udzielano 4 rodzinom, w 2019- 3, a w roku 2020 tylko jednej rodzinie. Zauważyć należy także, że liczba rodzin przeżywających trudności opiekuńczo wychowawcze z roku na rok maleje. Gmina Krasnopol zatrudnia asystenta rodziny, który objął opieką łącznie 9 rodzin na przestrzeni 3 kolejnych lat (w roku 2018- 7 rodzin, w latach 2019-2020 po 1 rodzinie). Wyższa liczba rodzin objętych wsparciem asystenta w stosunku do liczby rodzin z trudnościami wynika z faktu, iż asystent przydzielony był rodzinom których dzieci przebywały już w pieczy zastępczej. Podsumowując można uznać, iż zatrudnienie asystenta rodziny przyczyniło się do spadku ilości rodzin przeżywających trudności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych.

Tabela nr 3. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych - rodziny objęte wsparciem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Puńsku w latach 2018-2020.

ROK	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Puńsku			
	Liczba rodzin przeżywających trudności w sprawach opiekuńczo wychowawczych		Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodzinach
2018	3	9	0	0
2019	4	12	0	0
2020	6	15	0	0
RAZEM:	13	36	0	0

Źródło: Dane z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Puńsku

Na terenie Gminy Puńsk podobnie jak omawianych wcześniej gminach zamieszkuje niewiele rodzin objętych wsparciem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej ze względu na trudności w opiece nad dziećmi. W latach 2018-2020 Ośrodek udzielił wsparcia łącznie 13 rodzinom w których przebywało wówczas 36 dzieci. Na przestrzeni 3 kolejnych lat obserwujemy tendencję wzrostową rodzin z trudnościami, gdyż w roku 2018 wsparciem obejmowano 3 rodziny, w 2019- 4 rodziny, zaś w roku 2020- 6 rodzin. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Puńsku w ostatnich trzech latach nie zatrudniał asystenta rodziny co mogło mieć wpływ na tendencję wzrostową rodzin z opisywanym problemem.

Tabela nr 4. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych - rodziny objęte wsparciem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gibach w latach 2018-2020.

ROK	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gibach			
	Liczba rodzin przeżywających trudności w sprawach opiekuńczo wychowawczych		Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodzinach
2018	4	11	8	10
2019	3	8	10	15
2020	1	2	5	7
RAZEM:	8	21	23	32

Źródło: Dane z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gibach.

Z powyższego zestawienia wynika, iż Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gibach w ciągu ostatnich 3 lat objął wsparciem łącznie 8 rodzin przeżywających trudności opiekuńczo wychowawcze nad dziećmi. W przedstawionym okresie obserwujemy spadek liczby rodzin objętych wsparciem (w roku 2018- 4 rodziny, w roku 2019- 3 rodziny, a w roku 2020- tylko jedna rodzina). W rodzinach objętych wsparciem na przestrzeni 3 lat przebywało łącznie 21 dzieci. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gibach zatrudniał w tym okresie asystenta rodziny, który objął wsparciem w roku 2018- 8 rodzin (pod opieką których było 10 dzieci), w roku 2019- 10 rodzin (pod których opieką znajdowało się 15 dzieci), a w roku 2020- 5 rodzin (z 7 dzieci). Podobnie jak w Gminie Krasnopol wyższa liczba rodzin objętych wsparciem asystenta w stosunku do liczby rodzin z trudnościami wynika z faktu, iż asystent przydzielony był rodzinom, których dzieci przebywały już w pieczy zastępczej.

Tabela nr 5. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych - rodziny objęte wsparciem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sejnach w latach 2018-2020.

ROK	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sejnach			
	Liczba rodzin przeżywających trudności w sprawach opiekuńczo wychowawczych		Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodzinach
2018	44	107	0	0
2019	45	109	0	0
2020	32	86	0	0
RAZEM:	121	302	0	0

Zródło: Dane z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sejnach

Z powyższego zestawienia wynika, iż na terenie Gminy Sejny zamieszkuje najwięcej rodzin, które przeżywają trudności w sprawach opiekuńczo wychowawczych. Na przestrzeni ostatnich trzech lat Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sejnach objął wsparciem aż 121 rodzin pod opieką których znajdowało się 302 dzieci. Z zestawienia wynika także, że liczba rodzin z trudnościami w opiece nad dziećmi w roku 2020 znacząco zmalała względem lat poprzednich. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sejnach nie zatrudniał w analizowanym okresie asystenta rodziny.

Tabela nr 6. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych - rodziny objęte wsparciem Ośrodków Pomocy Społecznej w latach 2018-2020.

Wyszczególnienie		Liczba rodzin przeżywających trudności w sprawach opiekuńczo wychowawczych		
		ROK 2018	ROK 2019	ROK 2020
Miasto Sejny	Liczba rodzin	7	9	7
	Liczba dzieci w rodzinach	20	24	21
Gmina Sejny	Liczba rodzin	44	45	32
	Liczba dzieci w rodzinach	107	109	86
Gmina Giby	Liczba rodzin	4	3	1
	Liczba dzieci w rodzinach	11	8	2
Gmina Krasnopol	Liczba rodzin	4	3	1
	Liczba dzieci w rodzinach	11	7	4
Gmina Puńsk	Liczba rodzin	3	4	6
	Liczba dzieci w rodzinach	9	12	15
RAZEM:	Liczba rodzin	62	64	47
	Liczba dzieci w rodzinach	158	160	128

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej z terenu Powiatu Sejneńskiego.

Powyższe zestawienie obrazuje skalę problemu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wobec dzieci na terenie powiatu sejneńskiego. Liczba rodzin zmagająca się z w/w problemem w latach 2018-2019 była zbliżona i oscylowała w granicach 62-64 rodziny w których przebywało wówczas 158-160 dzieci. Znaczące zmniejszenie liczby rodzin z problemem nastąpiło w roku 2020, wówczas wyniosła 47 rodzin, w których przebywało 128 dzieci. Podkreślić należy również, że najczęściej, gdyż 70,97% wszystkich rodzin na terenie powiatu sejneńskiego z trudnościami w opiece nad dziećmi zamieszkuje na terenie Gminy Sejny. Dla porównania w roku 2018 w Gminie Sejny zamieszkiwały 44 rodziny (107 dzieci), a w pozostałych 4 gminach łącznie 18 rodzin (51 dzieci).

Tabela nr 7. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w Powiecie Sejneńskim w latach 2018-2020.

Gmina	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny					
	Rok 2018		Rok 2019		Rok 2020	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci
Miasto Sejny	0	0	3	9	2	6
Gmina Krasnopol	7	18	1	4	1	4
Gmina Puńsk	0	0	0	0	0	0
Gmina Giby	8	10	10	15	5	7
Gmina Sejny	0	0	0	0	0	0
RAZEM:	15	28	14	28	8	17

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Sejneńskiego.

Z powyższego zestawienia wynika, iż tylko 3 z 5 gmin z terenu powiatu sejneńskiego zatrudniały w latach 2018-2020 asystenta rodziny, w tym Miasto Sejny, Gmina Krasnopol i Gmina Giby. Pozostałe Gminy pomimo występowania na ich terenie rodzin dotkniętych problemem bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych, nie zatrudniły asystentów. Gmina w której zamieszkuje najwięcej rodzin z problemem opiekuńczo- wychowawczym jest Gmina Sejny, która nie zatrudnia asystenta. Analizując zestawienie widzimy również tendencję spadkową liczby rodzin objętych wsparciem asystenta.

Tabela nr 8. Liczba wykonywanych orzeczeń kuratora rodzinnego ze względu na problemy opiekuńczo- wychowawcze w latach 2018 -2020.

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2018	28	84
2019	34	107
2020	24	72

Źródło: dane z Sądu Rejonowego w Augustowie wydz. zamiejscowy w Sejnach.

Z zestawienia wynika, że na przestrzeni 3 ostatnich lat liczba rodzin objętych nadzorem kuratorskim ze względu na trudności opiekuńczo wychowawcze nad dziećmi wzrosła nieznacznie w roku 2019, a następnie znacząco zmalała w roku 2020. Powyższe zgodnie jest z danymi ośrodków pomocy społecznej. Zauważyć należy, również że niewielka liczba ogółu rodzin z trudnościami opiekuńczymi będąca pod opieką ośrodków pomocy społecznej objęta została nadzorem kuratorskim. Dla porównania w roku 2018 pod opieką ośrodków było 158 rodzin z trudnościami opiekuńczymi, spośród których nadzorem kuratora objęto 28 rodzin. Podobna sytuacja była w roku 2019. Natomiast w roku 2020 nastąpił znaczący spadek zarówno rodzin pod opieką OPS jak i kuratora.

Analizując dane ośrodków pomocy społecznej można przyjąć, że na terenie powiatu sejneńskiego mamy słabo rozwinięty system wsparcia rodzin przeżywających trudności opiekuńczo wychowawcze wobec dzieci. Jednym z najważniejszych narzędzi określonych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w zakresie bezpośredniego wsparcia rodzin z w/w problemem jest funkcja asystenta rodziny. Do zadań asystenta należy m. in:

- 1) opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną,
- 2) udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego,
- 3) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, problemów wychowawczych z dziećmi,
- 4) wspieranie aktywności społecznej rodzin,
- 5) motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- 6) udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej,
- 7) motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych,
- 8) udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych.

Na terenie powiatu funkcjonuje 5 samorządów gminnych spośród których tylko 3 zatrudniały w ocenianym okresie asystenta rodziny. Najwięcej rodzin z omawianym problemem zamieszkuje na terenie Gminy Sejny, która nie zatrudniała asystenta. Słabo

rozwinęty system wspierania rodzin z trudnościami wychowawczymi przedkłada się na niewielką ilość dzieci, które mogą wrócić pod opiekę swoich rodziców.

Analizując powyższe zestawienia zauważyć można również, że problem trudności w sprawach opiekuńczo wychowawczych zarówno w statystykach przedstawianych przez ośrodki pomocy społecznej, jak również przez zespół kuratorskiej służby sądowej nieznacznie wzrósł w roku 2019, a w roku 2020 znacząco się obniżył. Trzeba mieć jednak świadomość, iż dane statystyczne nie są w stanie przedstawić rzeczywistych problemów osób, które często żyją na krawędzi ubóstwa, borykają się z różnymi problemami w tym także przeżywają trudności opiekuńczo wychowawcze, a nie korzystają ze wsparcia ośrodków pomocy społecznej z uwagi na dochód nieznacznie przekraczający kryteria dochodowe uprawniające do otrzymania pomocy.

IV. Charakterystyka pieczy zastępczej w Powiecie Sejneńskim:

Rodzinna piecza zastępcza

Rodzinna piecza zastępcza jest formą tymczasowej opieki zastępczej nad dzieckiem, które z różnych względów nie może wychowywać się w swojej rodzinie biologicznej. Dziecko może pozostać w rodzinie zastępczej do osiągnięcia pełnoletności, a w przypadku podjęcia dalszego kształcenia- nie dłużej niż do 25 roku życia. Również w wyniku zmiany sytuacji prawnej (przywrócenie lub pozbawienie władzy rodzicielskiej), może ustać potrzeba sprawowania dalszej pieczy zastępczej. Kandydaci na rodziny zastępcze, podejmując decyzję o utworzeniu rodziny zastępczej, muszą posiadać świadomość czasowości opieki nad dzieckiem, brać pod uwagę i akceptować możliwości powrotu dziecka do rodziny biologicznej lub umieszczenia go w rodzinie adopcyjnej.

Jeśli rodzice biologiczni nie mogą wypełniać wobec swego dziecka funkcji opiekuńczo-wychowawczych, oznacza to, że zostali trwale lub czasowo pozbawieni władzy rodzicielskiej albo władza ta została im ograniczona lub zawieszona. Najczęściej do rodziny zastępczej trafiają dzieci rodziców o ograniczonej władzy rodzicielskiej.

Zgodnie z art. 39 ust.1 oraz art. 41 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1. Rodzina zastępcza:

- *spokrewniona* – małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka,
- *niezawodowa* – małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka,
- *zawodowa* – małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka, w tym pełniący funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna.

2. Rodzinny dom dziecka.

Rodzina zastępcza oraz rodzinny dom dziecka zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie, w szczególności:

- 1) traktują dziecko w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobowej;
- 2) zapewniają dostęp do przysługujących świadczeń zdrowotnych;
- 3) zapewniają kształcenie, wyrównywanie braków rozwojowych i szkolnych;
- 4) zapewniają rozwój uzdolnień i zainteresowań;
- 5) zaspokajają jego potrzeby emocjonalne, bytowe, rozwojowe, społeczne oraz religijne;
- 6) zapewniają ochronę przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka;
- 7) umożliwiają kontakt z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej.

Struktura rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu Sejneńskiego.

Tabela nr 9. Liczba rodzin zastępczych oraz liczba dzieci w nich umieszczonych na terenie Powiatu Sejneńskiego w latach 2018 -2020.

ROK	2018	2019	2020
Spokrewnione rodziny zastępcze	18	20	19
<i>Dzieci w spokrewnionych rodzinach zastępczych</i>	23	26	26
Niezawodowe rodziny zastępcze	8	9	9

<i>Dzieci w niezawodowych rodzinach zastępczych</i>		<i>11</i>	<i>13</i>	<i>11</i>
Zawodowe rodziny zastępcze		4	4	4
<i>Dzieci w zawodowych rodzinach zastępczych</i>		<i>12</i>	<i>14</i>	<i>14</i>
RAZEM:	Rodziny	30	33	32
	<i>Dzieci w rodzinach zastępczych</i>	<i>46</i>	<i>53</i>	<i>51</i>

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Sejnach.

Jak wynika z przedstawionych powyżej danych, na terenie Powiatu Sejneńskiego zdecydowaną większość stanowiły i stanowią rodziny zastępcze spokrewnione, następnie rodziny zastępcze niezawodowe. W przypadku rodzin zastępczych zawodowych na przestrzeni ostatnich 3 lat funkcjonowały cztery rodziny. Z analizy w/w danych wynika również, że liczba rodzin zastępczych na przełomie 3 kolejnych lat nieznacznie wzrosła w roku 2019, a następnie zmalała w roku 2020. Na koniec 2018 roku funkcjonowało 30 rodzin w których umieszczono 46 dzieci, natomiast w 2019r.- 33 rodziny w których przebywało 53 dzieci. Na koniec 2020 roku funkcjonowały 32 rodziny, w których umieszczono 51 dzieci. Zauważyć należy również, że liczba poszczególnych rodzajów rodzin utrzymuje się na podobnym poziomie.

Tabela nr 10. Liczba usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej na terenie Powiatu Sejneńskiego w latach 2018 -2020.

ROK	2018	2019	2020
Wychowankowie rodzinnej pieczy zastępczej	9	7	9
Wychowankowie pieczy zastępczej instytucjonalnej	0	1	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Sejnach.

Z powyższego zestawienia wynika, że liczba samodzielnych wychowanków opuszczających rodziny zastępcze na przestrzeni 3 kolejnych lat jest do siebie zbliżona i oscyluje w granicach 9. Mniej było w roku 2019- 7 wychowanków. Z zestawienia wynika

również, że na terenie Powiatu zamieszkuje niewiele wychowanków, którzy opuścili pieczę zastępczą instytucjonalną. W roku 2018 brak było wychowanków po opuszczeniu placówek, w roku 2019 wsparciem obejmowano 1 wychowanka, a w roku 2020- 2 wychowanków. Liczba ta na przestrzeni 3 ostatnich lat wzrasta.

Instytucjonalna piecza zastępcza:

Do form pieczy zastępczej instytucjonalnej należą placówki opiekuńczo-wychowawcze typu interwencyjnego, socjalizacyjnego, specjalistyczno-terapeutycznego oraz regionalne placówki opiekuńczo terapeutyczne.

Na terenie Powiatu Sejneńskiego nie funkcjonują żadne placówki opiekuńczo wychowawcze, co w znacznym stopniu ogranicza możliwości zapewnienia opieki zastępczej dla dzieci, szczególnie tych starszych (powyżej 10 roku życia), w sytuacji gdy dziecko z różnych względów nie może być umieszczone w pieczy zastępczej rodzinnej. Ze względu na brak placówek opiekuńczo wychowawczych na terenie naszego powiatu, zmuszeni jesteśmy w sytuacjach tego wymagających do kierowania dzieci do placówek na terenie innych powiatów.

Tabela nr 11. Liczba dzieci z terenu Powiatu Sejneńskiego umieszczonych w pieczy zastępczej instytucjonalnej na terenie innych powiatów w latach 2018 -2020.

ROK	2018	2019	2020
Liczba dzieci umieszczonych w placówkach	2	1	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Sejnach.

Z zestawienia wynika, iż na przestrzeni 3 kolejnych lat zaledwie 4 dzieci z terenu Powiatu Sejneńskiego umieszczona została w pieczy zastępczej instytucjonalnej. Z czego na koniec roku 2020 w placówkach znajdowało się 2 wychowanków. Mając na uwadze tak niewielką liczbę dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej instytucjonalnej, można uznać, że

na terenie Powiatu Sejneńskiego nie ma potrzeby tworzenia placówki opiekuńczo-wychowawczej.

V. Limit rodzin zastępczych zawodowych w latach 2021-2023

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadza obowiązek planowania i limitowania rodzin zastępczych zawodowych funkcjonujących na terenie danego powiatu. Na podstawie analizy danych dotyczących funkcjonowania pieczy zastępczej, a także informacji gmin dotyczących zagrożeń związanych z trudnościami w sprawach opiekuńczo wychowawczych w środowiskach rodzin biologicznych, uwzględniając także realne możliwości finansowe powiatu, ustala się limit rodzin zastępczych zawodowych w Powiecie Sejneńskim na lata 2021–2023, zgodnie z poniższą tabelą.

Tabela nr 12. Limit rodzin zastępczych zawodowych w poszczególnych latach: 2021-2023.

LP	Rok	Limit rodzin zastępczych zawodowych
1.	2021	0
2.	2022	1
3.	2023	1

W okresie opracowywania niniejszego programu na terenie Powiatu Sejneńskiego brak było potrzeb związanych z tworzeniem nowych rodzin zastępczych zawodowych. Wraz z końcem roku 2019 rozwiązano jedną rodzinę zastępczą zawodową z uwagi na wygaśnięcie okresu umowy na jaki była zawarta, jak również brak gotowości rodziny do dalszego pełnienia tej funkcji. Od dnia 01 stycznia 2020 roku zgodnie z limitem określonym w Powiatowym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018 – 2020 utworzono nową rodzinę zastępczą zawodową, która pełniła wcześniej funkcję rodziny niezawodowej. Na terenie Powiatu funkcjonują obecnie 4 rodziny zastępcze zawodowe, z których dwie sprawują opiekę nad dziećmi z terenu innych powiatów z uwagi na brak potrzeb w tym zakresie w przypadku dzieci z terenu powiatu sejneńskiego.

Mając na uwadze powyższe, jak również brak dzieci oczekujących na umieszczenie w rodzinie zastępczej w okresie opracowywania niniejszego programu, nie planuje się w roku bieżącym tj. 2021 utworzenia nowych rodzin zastępczych zawodowych. Natomiast z uwagi

na trudność określenia potrzeb w powyższym zakresie w kolejnych latach, dopuszcza się możliwość utworzenia dodatkowej 1 rodziny zastępczej zawodowej w roku 2022 oraz 2023. Określenie w/w limitu dotyczącego utworzenia nowej rodziny zastępczej zawodowej nie jest wartością zakładaną do osiągnięcia, a stworzeniem takiej możliwości, która uzależniona będzie od potrzeb w tym zakresie, a także od możliwości finansowych powiatu.

VI. Cele, działania programu:

Cel główny:

Zapewnienie opieki i wsparcia w formie pieczy zastępczej dzieciom z terenu Powiatu Sejneńskiego pozbawionym możliwości wychowania przez rodziców biologicznych.

Cele szczegółowe:

LP	CEL	DZIAŁANIE	TERMIN REALIZACJI	REALIZATORZY
1.	Rozwój i wsparcie rodzinnych form pieczy zastępczej.	1. Pozyskiwanie kandydatów na rodziców zastępczych poprzez organizację inicjatyw promujących rodzicielstwo zastępcze, oraz szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze.	Według zgłaszanych potrzeb i możliwości finansowych.	PCPR, organizacje pozarządowe
		2. Prowadzenie kampanii informacyjnych promujących rodzicielstwo zastępcze poprzez rozpowszechnianie informacji, ulotek i plakatów własnych oraz otrzymanych z innych instytucji i organizacji oraz zamieszczanie informacji na stronie internetowej.	2021r. – 2023 r.	PCPR, Starostwo powiatowe, organizacje pozarządowe
		3. Wsparcie istniejących rodzin zastępczych poprzez organizację szkoleń, warsztatów, inicjatyw integracyjnych mających na celu podniesienie ich kompetencji opiekuńczo- wychowawczych, udzielenie pomocy w postaci specjalistycznego poradnictwa, organizowanie grup wsparcia rodzinom zastępczym.	2021r.- 2023r.	PCPR, organizacje pozarządowe

		4. Zatrudnienie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.	Zgodnie z obowiązującymi przepisami, w ramach posiadanych środków finansowych	PCPR
		5. Zapewnienie rodzinom zastępczym pomocy w zakresie prawa rodzinnego, pracy socjalnej, informowanie o możliwości wsparcia i pomocy, udzielanie pomocy w sytuacji pojawienia się problemów i trudności.	2021r. – 2023r.	PCPR, Starostwo Powiatowe, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej
		6. Zapewnienie rodzinom zastępczym dostępu do specjalistycznego poradnictwa psychologicznego i prawnego.	2021r. – 2023r.	PCPR, Starostwo Powiatowe, organizacje pozarządowe
		7. Wyznaczenie następującego maksymalnego limitu powstania nowych rodzin zastępczych zawodowych: 1) w 2021 r. – 0 rodzin 2) w 2022 r. – 1 rodzina 3) w 2023 r. – 1 rodzina	2021r. – 2023r.	PCPR, Starostwo Powiatowe.
		8. Doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu Powiatu Sejneńskiego.	2021r. – 2023r.	PCPR, ROPS, OPS Starostwo Powiatowe.
2.	Praca z rodzicami biologicznymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w kierunku przywrócenia im pełni władzy rodzicielskiej.	1. Umożliwienie kontaktów rodziców biologicznych z dziećmi umieszczonymi w pieczy zastępczej, rozmowy z rodzinami, wsparcie.	2021r. – 2023r.	PCPR, OPS koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, asystenci rodzin.
		2. Motywowanie rodziców biologicznych do angażowania się w proces wychowawczy oraz aktywny udział w życiu dziecka.	2021r. – 2023r.	PCPR, OPS koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, asystenci rodzin
		3. Motywowanie rodziców biologicznych do poprawy swojej sytuacji i przezwyciężenia kryzysu, który spowodował ograniczenie władzy rodzicielskiej.	2021r. – 2023r.	PCPR, OPS koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, asystenci rodzin
		4. Motywowanie rodziców biologicznych to aktywnego uczestnictwa w posiedzeniach zespołu ds. oceny sytuacji dziecka.	2021r. – 2023r.	PCPR, OPS koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, asystenci rodzin

3.	Wspieranie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.	1. Wsparcie finansowe i rzeczowe wychowanków.	2021r. – 2023r.	PCPR,
		2. Wsparcie wychowanków w uczestnictwie w życiu społecznym, w kontynuowaniu nauki oraz podwyższaniu kwalifikacji zawodowych.	2021r. – 2023r.	PCPR, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej.
		3. Pomoc i wsparcie wychowankom w realizacji indywidualnych programów usamodzielnienia.	2021r. – 2023r.	PCPR, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej.
		4. Udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach, oraz możliwości udziału w programach i projektach organizowanych przez PCPR oraz inne podmioty i organizacje.	2021r. – 2023r.	PCPR, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej.
		5. Zapewnienie wsparcia psychologicznego, prawnego i rodzinnego. Pomoc w rozwiązywaniu problemów i trudności.	2021r. – 2023r.	PCPR, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej

VII. Realizator Programu:

Realizatorem Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej jest Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej, tj. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sejnach. Zadania realizowane będą we współpracy z :

- *Sądem Rejonowym,*
- *Kuratorami zawodowymi i społecznymi,*
- *Ośrodkami Pomocy Społecznej,*
- *Organizacjami pozarządowymi,*
- *Instytucjami oświatowymi, szkołami.*

VIII. Źródła finansowania programu:

1. Środki własne powiatu,
2. Dotacje celowe z Budżetu Państwa,
3. Środki zewnętrzne, w tym projekty współfinansowane z UE,
4. Inne.

IX. Monitoring i ewaluacja programu:

Monitorowanie i ewaluacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021-2023 odbywać się będzie na podstawie sporządzonej sprawozdawczości z wykonania zadań oraz analizy zbieranych informacji nt. realizacji działań ujętych w Programie. Zgodnie z art. 182 ust 5 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.), Kierownik Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie składa Zarządowi Powiatu coroczne sprawozdanie z działalności Jednostki oraz przedstawia zestawienie potrzeb w zakresie systemu pieczy zastępczej. W sprawozdaniu ujęte zostaną informacje dotyczące działań podjętych w ramach realizacji niniejszego Programu.

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

Pierwszy program opracowany został w roku 2012 wraz z wejściem w życie w/w ustawy i obowiązywał do końca 2014r. Kolejny program został opracowany i wdrożony w 2015 roku i obowiązywał do końca 2017 r. Następny opracowany został w roku 2018 i utracił ważność z końcem roku 2020. W związku z powyższym zachodzi konieczność wdrożenia programu na kolejne trzy lata tj. 2021-2023. Program zawiera zadania nałożone cytowaną ustawą, w tym określenie corocznego limitu nowo tworzonych rodzin zastępczych zawodowych. Niniejszy program stanowi podstawę efektywnego systemu rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Sejneńskim.